СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 254. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 1-го листопаду 1939. No. 254. Jersey City, N. J., Wednesday, November 1, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

„СИТІ ОФ ФЛИНТ" НА СВОЇЙ ТЯЖКІЙ ДОРОЗІ

ВАШИНҐТОН. — Американський корабель „Сіті оф Флинт", схоплений на морі німцями, знаходиться тепер знов на своїй тяжкій дорозі, ідучи з советського порту Мурманськ здовж побережжя Норвегії в напрямку німецького порту. По дорозі корабель, що знаходиться під командою німців, заїхав до норвезького порту Тромроз, щоб набрати провіянтів. Але норвезькі власті веліли кораблеві зараз забратися з порту, а навіть вислали за ним свій воєнний корабель, в ціли відігнання його далі від берегів, на невтральні води, на яких його мають право заатакувати англійські воєнні кораблі.

РОЗСИПАНІ ПО МОРІ МІНИ.

НЮ ЙОРК. — До домашнього порту вернувся один американський корабель „Ди Блек Даймонд", і капітан його розказував, що Північне море засіяне всюди мінами так, що дуже небезпечно кобарлям їздити вночі. Бурі поперивали ці міни і вони плавають собі свобідно по морі, не мають плянів розкладу мін навіть ті краї, які міни закладали. На щастя, говорив каптан, ті міни вистають на дві—три стопи понад воду і вдень можна їх доглянути та виминути.

НІМЕЧЧИНА МАЄ ПЛАТИТИ ЗА ВТРАТИ В „БЛЕК ТОМ".

ВАШИНҐТОН. — Мішана німецько - американська комісія, що розглядала справу вибуху фабрик амуніції в Блек Том і Кінгсленд у Джерзі Сіти, в 1917 році, ще до виповідження війни Америки, узнала, що ті вибухи спричинили німецькі агенти. Через те згадана комісія признала компаніям, які потерпіли шкоди, винагороду у висоті 22 і пів міліона долярів, а з відсотками ця сума виносить нині 50 міліонів долярів. Німецький амбасадор гаряче протестував проти того; німці пару місяців раніше, передбачаючи який буде кінець, щішили відтягнути своїх представників. На протест німецького амбасадора секретар Кордел Гол відповів, що має повне довіря до членів американської комісії.

НОВІ ДОХОДЖЕННЯ В „БУНДІ".

НЮ ЙОРК. — Федеральна велика лава присяглих суддів, під наглядом прокуратора Кейгила, розпочала нові доходження в справі діяльности німецько-американського „Бунду". Що саме тепер закидаючи який буде кінець, рішили відтягнути своїх розкрити.

ПОЛЬСЬКИЙ АМБАСАДОР ПРОТЕСТУЄ.

ВАШИНҐТОН. — Польський амбасадор у Вашингтоні, ґраф Потоцький, повідомив американський уряд, що польський уряд уважає втілення „східних частин Польщі" до Советів з боку міжнародного права нелеґальним і тому відкидає його та не признає його.

ПРОТИ ПОДВІЙНИХ ПОСАД УЧИТЕЛІВ.

ОЛБАНІ. — Шкільні нюйорські власті зарядили, що внаслідок безробіття вчителі не повинні держати по дві платні посади, як ось денних учителів, та вечірних. Один з учителів, якого діткнуло те зарядження, подав справу до суду на тій основі, що мовляв, заряд шкіл поступив неконституційно. Суд розглянув ту справу і ствердив, що заряд шкіл тим не переступив конституції, значить, його розпорядок правильний.

ПАЦИФІЗМ У ДИТЯЧИХ ЗАБАВКАХ.

НЮ ЙОРК. — Цьогорічні забавки, що їх приготовляють забавові фабрики для дітей як різдвяні дарунки, будуть мати всі познаки мирного життя. Фабриканти навмисно старались усунути всякі забавки, що нагадують дітям війну та в той спосіб змалку защіпають у них мілітарні нахили. В забавках буде підкреслена музика, промисл, фармерство, наука і т. п.

ТАКСІВКИ ПРОТЕСТУЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Таксівкові шофери Ню Йорку внесли скаргу до суду на розпорядок нюйорської поліції, яка заборонила їм крутитись по вулицях та зупинятись там, де вони хочуть, а приписали їм відповідні вулиці та місця, на яких вони мають очікувати своїх пасажирів. Шофери станули на становищі, що це обмежує їх громадянські права. Суд дав покликання головному комісареві поліції, Валентайнові, щоб той явився пере суд і пояснив та узасаднив свій розпорядок.

СВІДОК ДАЄСА УТІКАЄ ПЕРЕД ВЛАДОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Перед комітетом Даєса зголосився в ціли зізнань Вилєм Квистшен, котрий представляє себе як „бувший комуністичний діяч". Комітет вислухав його, а зараз другого дня прийшли вістки з Ню Орлєнс, що Квистшена шукає поліція, бо він пополнив самогубство.

НЕЗРИМИЙ СЛІД, НЕСТЕРТИЙ СЛІД

Гармати, кріси, кулемети,
Куди, куди то ви ідете?
Над Сян, над Тису, чи над Дон?
У свати, чи на похорон?
Хто вас двигнув? Хто вас веде?
Чи знаєте, куди і де?
Вам не страшний степів простір
І моря глиб і нетрі гір?
Де ваш союзник? Світу пів
Завзятих ваших ворогів?
Поляжете, як степова

Ордою зтоптана трава,
І з ваших тіл і з ваших мрій
Буде колись новий погній.
Спиніться, станьте й рад-не-рад
Вертайтесь, поки час, назад!
Не чують... Йдуть... Як журавлі
У хмарах гинуть і в імлі.
А все ж таки остався слід,
Куди пройшов отсей похід.
Незримий слід, нестертий слід
Від серць до серць, від роду в рід.

А. М.

ЗАЛІЗНИЙ ДЕНЬ

ПРОСТЯГЛИСЯ ШЛЯХИ У БЕЗМЕЖЖЯ,
ПРОСТЯГЛИСЯ ПОЛЯ ЧАРІВНІ —
ОСІНЬ КАНВУ КРІВАВУ МЕРЕЖИТЬ...
І ДЕСЬ СУРМИ ГУДУТЬ В ДАЛИНІ!

І ДЕСЬ ГРОМИ В ДАЛЕКИХ ПРОСТОРАХ
РИТМИ КРОКІВ ЗАЛІЗНИХ І СВИСТ,
І ГУЛ ПІСНІ ШУМНОЇ ПО БОРАХ
КРІЗЬ ПОНУРИЙ МРЯЧНИЙ ПАДОЛИСТ...

І ДЕСЬ... ПРАПОРІВ МОРЕ КИПУЧЕ,
ХАРАЛУЖНІ ЛІСИ У ВОГНЯХ
І ГРИМЛЯТЬ ПЕРЕЛИВАМИ КРУЧІ —
І ПЯНІЄ УТІХА В ОЧАХ.

РОЗПОВИЛАСЯ ПРИСПАНА СИЛА,
ДЕНЬ ЗАЛІЗНИЙ ПІД ХМАРАМИ ВСТАВ
І ДО СОНЦЯ СКРИВАВЛЕНІ КРИЛА
У МАЙБУТНЄ ШИРОКО ПІДНЯВ...

РОЗПОВИЛАСЯ СИЛА І В ГРОМАХ
ВСТАЛИ ГРИДНІ НА ПРЮ В ДАЛИНІ —
ДЕНЬ ЗАЛІЗНИЙ НЕСУТЬ НА ШОЛОМАХ
У МАЙБУТНЄ — ВЕЛИКІ И ГРІЗНІ...

Василь Хмара.

УСЯ ЗЕМЛЯ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ СТАЛА ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ

МОСКВА. — Советська пресова аґенція подає, що Народнє Зібрання Західньої України рішило, що з днем 28. жовтня 1939 р. вся земля Західньої України стала державною власністю. Великі власники, церкви і монастирі вивласнено з посідання землі й інвентаря без відшкодування. Окрему увагу присвячено справі польських військових „осадників", себто тих польських жовнірів, головно інвалідів, що служили у польській армії, коли вона воювала з українцями, а потім із Советами в 1920 році. Долю тих „осадників" вирішать місцеві комітети.

В ПЕРЕЇЗДІ ЧЕРЕЗ КИЇВ.

МОСКВА. — Американський кореспондент доносить про те, що советська преса широко розписується про рішення Народніх Зібрань Західньої України і Білоруси в справі заведення советського ладу і прилучення тих країв до СССР. Пише також багато і про делеґацію, яка вибралась зо Львова у великому числі, щоб зложити заяву злуки з Советами підчас сесії Верховного Совета. Кореспондент подає, що західньо-українська делеґація переїхала через Київ, де їй справлено гучне привитання.

ЗАХІДНЯ БІЛОРУСЬ НАЗНАЧУЄ „ДЕНЬ ВИЗВОЛЕННЯ".

МОСКВА. — Народнє Зібрання Західньої Білоруси проголосило день 17. вересня, себто день захоплення Західньої Білоруси советськими військами, національним святом, що матиме назву „День Визволення".

ЧИ БАСАРАБІЯ ДІЙСНО НА ЧЕРЗІ?

ЛОНДОН. — Яке буде дальше дипльоматичне потягнення Советів? Над тим ломлять собі голови британські політики. І стверджують, що Совети не зроблять нічого такого, що моглоб їх втягнути у війну. До війни Совети рішуче не підуть. Вони ждатимуть на нагоду, щоб здобути новий „успіх" без війни. І так буде з Басарабією. Вони нею „торгують". Видвигають тут і там те питання, щоб мати нагоду „уступати" і за це щось дістати. Вони не були би пішли воювати і за Західню Україну та Білорусь, а дістали їх у „дарунку", бо таке склалося міжнародне положення.

СКИДАЮТЬ ВИНУ НА АНГЛІЮ.

ПАРИЖ. — У видаваним у Варшаві одинокім часописі вияснясться нужду, яку тепер терпить населення через те, що Польща дала себе „надути" Англії.

ПРИБУЛИ НІМЕЦЬКІ ВИСЕЛЕНЦІ.

ДАНЦІҐ. — Прибув перший транспорт німецьких виселенців з Латвії й Естонії. Є їх коло 2,000 осіб. Тепер їх розміщено покищо в двох прибережних місцевостях, Адлергорст і Готенгафен (Гдиня). Потім поселять їх у Коридорі, звідки заберуть поляків.

ФІНЛЯНДІЯ НЕ ПІДДАЄТЬСЯ.

ГЕЛЬСІНКІ (Фінляндія). — Фінляндія рішена дати Москві відмовну відповідь, себто таку, що не годиться, щоб вона стала воєнною базою для Советів. Фінляндія вірить, що в тому дістане широке попертя з боку інших держав, в першу чергу з боку Злучених Держав.

КНИГА ПРО ТОРТУРИ В НАЦІСТИЧНІЙ НІМЕЧЧИНІ.

ЛОНДОН.— Видано заходами уряду документи варварського поведення націстичної влади з вязнями і тими, що їх держать у концентраційних таборах. Ті документи, як каже уряд, були призначені для тайного відома самого уряду, що не хотів „дразнити" Німеччини і їх держав у тайні. Та тепер рішився їх опублікувати. Між іншим є там описаний націстичний напад на кардинала Інніцера і церкву св. Стефана у Відні в жовтні 1938 р., коли то націсти „понищили всі релігійні образи й порозбивали багато статуй папів". Подано там також і ріжні способи мучення вязнів, особливо жидів.

НЕ БУЛО ВОРОХОБНІ.

ЛОНДОН. — Радіо передало відомості з Парижа про заворушення серед німецьких полків в Австрії. Берлін назвав ці вісті „смішними". Але з Відня доходять приватні повідомлення, що вісті про такі бунти не відповідають правді.

ДАЛІ ЗАТОПЛЮЮТЬ.

ОСЛЬО (Норвегія). — Дня 14. жовтня виїхали з Ґібральтару 27 тягарових кораблів, яких супроводжала ескадра британських воєнних кораблів. Та проте як тув оповідають очевидці, німецьким субмаринам удалося затопити 5 тягарових кораблів.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРШИЙ ЛИСТОПАД

І знову Він між нами. Він — Перший Листопад. Але відмінний від попередніх, від тих, що наступали по 1. листопаді 1918 року, й за кожною новою появою нам заповідали, що мусить прийти така зміна, що „задрожить Варшава". І вона тепер дійсно задрожала.

Дня 1. листопаду 1939 року український Львів повитає новий „Перший Листопад". І у своїм серці, у своїй думці й у своїх почуваннях і переконаннях повитає певно тільки в такий спосіб, що скінчилась пора, коли ми служили ляхові, а тепер „не пора москалеві служити". Нема в нас найменшого сумніву щодо цього, що воно буде там так, як пишемо. Буде так, як є в душах і головах усіх свідомих і патріотичних українців по всьому світі. І ось це вважаємо величезним національним здобутком: оту нашу волю жити самостійним життям, оте наше розуміння, що тільки у своїй хаті своя правда і сила і воля. Бо саме тим звязали ми нашу сучасність з найбільш героїчним нашим минулим, з тим, про яке з вдячністю і гордістю згадує наш нарід, коли співає:

Тим то і стала на всьому світу
Страшенная козацька сила,
Що у нас, панове молодці,
Була воля і дума єдина.

Перший Листопад нагадує нам за ту „волю і думу єдину". А та пригадка особливо важна під цю пору тому, що „грязь Москви", користаючи з хвилевого міжнародного замішання, намагається нас розбити і придурити „братнім визволенням". Тому памятаймо, що дух Першого Листопаду, це дух за нашу правду, за нашу волю і за наш край — за Україну. Це дух революційної боротьби не тільки проти Варшави, але також і проти Москви.

Перший Листопад зо своїм революційним поривом відродив Західну Україну. Він доказав, що й на західньо-українських землях українці не тільки вміють боротись і гинути за рідну землю, але вміють будувати і свою державу і вміють підпорядкувати свої вужчі інтереси загально-українським, соборницьким. Тому і визволений зпід польського ярма Львів сьогодня радіє, що він з Києвом, але не радіє з того, що не може служити чисто українським інтересам, та що осередок тих інтересів Москва, а не Київ. Ось тому не можемо і ми сьогодня так радіти з визволення Львова й Західної України, якби цього бажало собі наше серце. Не можемо, бо Україна є далі в ярмі. З нами є тепер так, як з італійцями, поки Італія не була обєднана й цілком вільна від наїзників. Тоді італійський революціонер Маціні постійно накликував на чужині, як вигнанець з рідної землі, ось так; „Ми, італійці, не можемо позволити собі на радість і спочинок, поки батьківщина сумна і під ярмом". Те саме можемо прикласти і до себе, памятаючи і на дальші слова Мацінія: „Таємниця сили знаходиться у витревалості і єдности зусиль". Тому далі стіймо витревало й обєднано при тім давнім ідеалі, за який дали своє життя герої Листопадових Днів.

НА ШЛЯХУ ДО НОВОГО ЛИСТОПАДУ

Хочемо зустрічати новий Перший Листопад у Львові й Києві в такій Україні, що булаб дійсно — нашою. Як це осягнути? Чи можна надіятися, що ми зговоримося коли з Москвою до того, щоб вона добровільно зреклася над нами „опікунства"? Або чи взагалі буде можна зговоритися хоч до того, щоб наш нарід почував себе у совєтській „спілці" хоч трохи свобідним, щоб міг сам по свому розвязувати хоч наскрізь національно - культурні справи? І то наприклад тоді, колиб ми відносились до Москви дійсно щиро й по дружньому, колиб складали їй постійно чолобитні, а портрети Леніна і Сталіна мали в кожній українській установі, школі чи навіть хаті.

Коли такі думки находять на нас, то нагадується нам та довга, чи не вікова, дискусія, яку вів український нарід між собою на тему порозуміння з поляками, чи з Польщею. А при цьому нагадуються і ті слова Івана Франка, які виписані ще в 1906 році у довгій його розвідці про українсько-польську згоду й українсько-польське братання, а які звучать ось так:

„Не робімо собі ілюзій! Українсько - польські відносини не поема, не ідилля, не математичне зрівняння, а тяжка суспільно - політична проблема. Не дурімо себе самих, що щирим покликом, сердечним словом, шумним гаслом, хочби і таким гарним, як польське „За нашон і вашон вольносьць", зможемо осягнути щось тривке та сильне. Горе тому, що по стільки досвідах, від 1648 до 1905 року, сміє ще приходити до нас із самим голим, хоч і гарячим словом. Він або сам не знає, що робить, сам себе дурить, або нас має за дурнів".

Як знаємо, то навіть до останньої пори мали ми ще таких між нами, що давали себе дурити „щирими покликами", чи там „нормалізаціями". Тяжко це нащ нарід відпокутував, але, дякувати Богу, це вже минуло. Але зате залила українську землю повінь інших „шумних фраз". І то дуже небезпечних, бо получених з „ділами", ось такими як розділ ґрунтів між малоземельних чи безземельних. Очевидно, що хто знає нашу історію, той знає неодин уже такий московський підхід до українських селян, як і знає неодин такий „визвольний похід" Москви на Україну. Але так, як за Польщі, забувалося за „пацифікацію" і простягалось руку Варшаві на „нормалізацію", так і тепер готові знайтися такі, що забуватимуть за голодову смерть мільйонів українських селян і за винищення української інтелігенції з боку Совєтів, а простягатимуть руку Москві, щоб дістати дозвіл на якусь нову „українізацію".

Усе це може статись. А беручи під увагу страшний большевицький режім, не можна навіть дивуватись, як у Львові, чи деінде в Західній Україні, будуть люди рятувати життя ріжними вірнопідданчими заявами, уложеними в Москві, чи висилкою до Москви ріжних делеґацій, очевидно на її приказ. Нещастя наше булоб одначе в тому, колиб ось такі вимушені маніфестації, що задумані на отуманення наших широких народніх мас, дійсно збили наш нарід з правдивого шляху боротьби з Москвою. Та таки не віримо, щоб таке могло статися. Зате віримо, що наш нарід у Західній Україні глядить на Перший Листопад точнісенько такими очима, як глядів на нього. 1. листопаду 1918 року, та що таким чином він не зійде зо шляху боротьби з Москвою так довго, поки вона не забереться з українських земель.

Львів у нинішні часи.

Анатоль Курдидик.

МАЗЕПИНКА

Під образом святого Юри —
Немов колишнього хвилинка:
В кутку, де сумерк брови хмурить,
Стрілецька сіра мазепинка.

Дні йдуть як річка: плавно, легко
І вечорі щось мають з міди
І щось мов каже: Це — далеко,
Вже він ніколи не приїде...

Літа значать на ній свій похід,
Бо мазепинка так як люди:
Призабувається потрохи
Те, що було — у тім, що буде —

І тільки мати — сивий голуб,
Часом пристане серед хати
І розпростує постать кволу,
Мов хоче щось давне згадати

— І потім сльозу з вії скине:
А може ти іще повернеш?
— І серце — як крайнебо синє
— І сонце сходить — понад терни.

ПЕРША НІЧ НА ГАЛИЦЬКІМ ФРОНТІ

Написав: **Степан Лисак** (Л. Ч. К.).

В половині грудня четвертий коломийський курінь, під командою поручника Райляна, рушив вечором з касарень бувшого австр. 36. полку на фронт. Похідний четвертий курінь складався з повних трьох сотень, з молодих хлопців-гуцулів, яких більша частина зголосилась у коші добровільно на фронт.

Наш курінь у новім, зеленім однострою австрійської армії, пішов на двірець гарно у чвірках, сотня за сотнею, у супроводі військової орхестри.

Вечоріло... Червоне, студене сонце сховалося за карпатські гори, сильний мороз скрипів нам під новими черевиками. Хлопці - стрілецтво, в добрім настрою підносили високо голос стрілецької пісні: „А ми тую червону калину!... — гей, гей, розвеселимо!".

„Гей, гей!..." — було чути далеко й широко.

Я, тоді вісімнацятилітній хлопчина, в першій сотні, у першій четі — старший стрілець — йшов на переді, гордо, мов отаман, хоч приклад мого довгого кріса майже доторкав землі.

Біля мене йшов десятник Микола Ґайдийчук, добрий мій друг і товариш; я його вічно на фронті тримався; де був Микола, там був і я. Поляг у наступі під Монастириськами. Кілька кроків перед нами ішов командант І. сотні, четар Ковч.

На коломийськім двірці цілий курінь вступив до ваґонів, деякі стрільці і старшини прощалися з своїми рідними, тут і там скотилася сльоза... До мене не прийшов ніхто, і так було краще. З четою всів я до воза — за дві години сирена льокомотиви дала сиґнал — цілий ряд возів скоренько покотився на Коршів.

В Станиславові наш транспорт з технічних причин здержано до рана. На пероні, у ждальнях, всюди було повно війська; в довгих руських шинелях, в чорних, високих козацьких шапках — Наддніпрянці. Їдуть під Львів — я чув від наших.

Коло девятої години виїхали ми дальше, ніде довго не здержувались, аж у Ходорові постояли півтори-дві години. Їдемо на Стрий. В Стрию на двірці привитав нас якийсь булавний старшина (не памятаю, чи це був полк. Коссак). Свою промову закінчив словами: „Коломия дає нам зо своєї округи найкращих синів, я вірю, що ви сповните святий обовязок, я знаю вас, я з вами служив і тому коломийський курінь уважаю за найкращу частину нашої молодої армії". Потім їхали ми дальше через Дрогобич на Новий Самбір. Тут, у касарнях бувшого австрійського 77. полку побули ми чотири — пять днів і знову сіли до потягу та поїхали до Фельштина. Це була наша остання стація. На двірці наш курінь переглянув командант Хирівського фронту ґенерал Кравс, потім курінь рушив до містечка, а потім дальше до села Городовець, під Хирівську Посаду. Тут наш курінь остався на кватирах, а ми — перша сотня четаря Ковча — подалися на фронт, на зміну старих чет Самбірської сотні.

— — — — — —

Ніч... Перша ніч, на рідному фронті!

Тої ночі падав сніг на Галицьку Землю. Білів ліс, біліли поля. В далі дрімало село — Хирівська Посада — в білій святочній шаті... Ген, ген, за селом, за тими білими стріхами до землі схилених хат лежав старий Хирів, зо своїм маєстатично вежатим монастирем.

Стою на краю лісу, на передній стійці, очей не спускаю з засніженої далі... Там скривається наш ворог.

Свій давній кріс міцно стискаю в руках, кожної хвилини готов... Я нині чувся правдивим стрільцем Галицької Армії. Я вже був фронтовиком! Бо я стояв на передній стійці — першу ніч на рідному фронті.

— — — — — —

Чую чиїсь кроки — скрипання замерзлого снігу під черевиками. Три білі постаті наближаються, підходять з лісу. Кличу — „гасло"! Стоять. Один з них справно відповідає... Приходять ближче до мене. „Гей хло, зміна". Пізнаю голос десятника. Зміна стійок.

Десятник новому стійковому щось наказує, напоминає, руками вказує наліво й направо; потім новий стійковий стає на моє місце, а я зо зміною — нас трьох — вертаємось до наших чет.

Стрільці сиділи біля вогнів, тримаючи кріси в руках.

Сіли і ми біля вогню. За хвилину я чув у моїх колінах і в цілім тілі миле, приємне тепло. Сухі поліна палахкотіли, тверді суки тріскали, червоні іскри летіли вгору, розлітались і гасли нам над головами.

Дрімали інші, дрімав і я.

В лісі тиша. Сніжок падав і падав...

Написав: **Василь Горбай** (Л. Ч. К.).

„ГАТИ, ПЕТРЕ!"

Співділаючи при наступах на Городок яґайлонський, поступала девята сотня наліво від залізничої лінії Городок—Перемишль.

Скорострільчики поступали лівим вищим насипом, а від них направо на довжину одного кільометра розтягнулася розстрільною девята УСС.

Наступ зачався в ночі, ми хотіли несподівано наскочити на противника. Але противник не спав і тільки сотня вийшла на узгіря, з якого в день видно Городок, аж попала в крісовий і скорострільний ворожий вогонь.

Наші скорострільчики одною лентою набоїв успокоїли противника і він, утікаючи, запалив недалеко насипу якусь стирту соломи. Бухнув огонь і нам ішлося болотнистою рілею як в день, та, нажаль, не довго.

Противникові прийшла поміч зо стації і град куль задержав сотню. Колиб так земля була замерзла, можна би було, підбігаючи, всетаки відкинути ворога, а ту сніг стопився, така грязюка, годі ногу витягнути з болота.

Окопуватись!

— Стій! Копати рови! — передавали одні другим приказ команданта.

Заки зійшло сонце, хлопці подрімали у своїх, на борзі приготованих закопах.

За серединою розстрільної в полі, яких 400 м. від залізничого тору, було якесь господарство: гарна мурована хата, стодоли.

Соломою зо стирти за стодолою вистелювали собі хлопці свої криївки.

Зійшло сонце, поволі підносилося вгору і своїми проміннями зачало висушувати заболочені стрілецькі плащі. Хлопцям веселіше, сонце родить нові надії.

Перекликуються товариші, один другого майже не пізнає: кожний замазаний болотом від ніг до голови, а вмитись нема де.

Прийдемо до Городка, а там вже упорядкуємось — думають.

Приказу до дальшого наступу нема — хлопці, щоб не нудитися, займаються, чим хто може. Чистять кріси — на дворі тепло — скидають із себе плащі і відлуплюють висохле болото.

Деякі поскидали блюзи і сорочки і давай полювати на найближчого ворога: воші.

Стр. Микитин ловить воші до патрона, щоб їх потім вистрілити.

Та-та — та — не дає випростуватися хлопцям ворожий кулемет.

Команда сотні і телефон у хаті по середині розстрільної.

Десять метрів від хати на переді викопали собі хлопці більшу криївку і грають у карти.

Стр. Дикий развраз програє — має вже платити кілька карбованців, а в кишені ні сотика.

Іваськів роздає карти. Дикому аж тепер пощастило, дістав „добрі" карти і з радости або з обережности, щоб інші не бачили, встає і бурмотить під носом: тепер я вам покажу!

Ш-ш-щ ббух!

Чотири кроки від закопу вириває ворожа ґраната болотнисту землю і обсипує картярів.

Шмат мокрої землі вириває Дикому кілька карт з руки.

Хлопці, стираючи болото з лиць, іще більше його розмазують.

З землі, де впала ґраната, зникає остання смуга синявого диму.

Дикий стоїть хвилину з розявленим ротом, аж Іваськів кричить: та сховайся, дурню!

Та де там ховатися!

Він, який тепер може виграти, має випустити щастя з рук?

Вибігає і збирає порозкидані карти. Кожна замазана болотом, але Дикий обтирає їх і закладає за пальці.

Он дальше лежить іще одна карта і Дикий прямує до неї.

Ворожий скоростріл, там зліва на переді, зпід тої великої груші на залізничім насипі, посилає градом куль, від яких болото коло ніг Дикого аж стрикає...

Дикий підіймає карту з болота і з міною Наполеона вертається до товаришів.

Ставка висока, Дикий виграє цілий „банк".

Коло полудня дістався якось до хати, до нашого команданта сотні високий, чорнявий, молодий наддніпрянський старшина. Шинеля по пяти, сива козацька шапка гарно сиділа на голові...

Представився, що він „зорець" (обсерватор) батерії, яка саме вибрала позиції он там у тім селі, за горбком ззаду доправа. Батерійні телефоністи мульдою тягнуть дріт до хати, а тут хотів би вибрати становище і буде кермувати вогнем батерії по Городку.

Притягнули телефоністи дріт до хати, поставили на столі апарат і кличуть батерію.

„У телефоні" — та — те — ті — ті — ті... бзучить развраз апарат.

Говорить телефоніст до мікрофону — слухають хлопці й усміхаються: така дивна якась та їхня мова: українська, але з іншим акцентом, помішана з російськими військовими термінами.

А ті наддніпрянці такі нам симпатичні! Аж знад Дніпра прийшли помагати. З якоюсь пошаною дивляться наші стрільці на козацьке братство.

Зо стриху хати обсервує зорець залізничий тор. Знає вже про ворожий скоростріл під грушею.

Сходить до кімнати, кладе на стіл мапу, бусолю, мірило, хвилину рахує. А потім бере ручку апарату і та — та — ті — ті — ті!

Відзивається „Зуммер" батерії.

— Петрусь? — Так, так! Добре!

І диктує старшина якісь числа.

— Гати, Петре! — кладе ручку апарату і через вікно дивиться на грушу.

Бух-бух! — понеслося зза горбка.

Жжж-жжж! — загуділо хлопцям над головами.

Бахбах! — появилися дві хмарки білого диву вгорі недалеко груші.

Зпід груші вискочив сивий мундур. Затарахкотів нам кулемет і мундур сховався знову під грушу.

І знову числа до телефону.

— Г-гати, Петре!, щоб його мать, г-гати! — А з таким якимсь довгим „г" кричить наш зорець.

Б-бух! — гремить сальва „тритюймовок" зза горбка.

Стовпи землі виривають ґранати під грушею.

Груша хилиться поволі, поволі направо...

З поотвираними ротами дивляться хлопці.

— „Шрапнелі! Гати, Петре!"

Б-б-бух! — шле сальвою залізні ладунки батерія...

Лиш чотири облачки білого диму стоять над місцем, звідки недавно подихом смерти гавкав ворожий скоростріл.

М. Островерха (Л. Ч. К.).

В ПАМЯТЬ ГЕРОЇВ

Літом у 1931 році, перебуваючи коротким побутом у старому італійському місті Равенна, мав я нагоду бачити там скромний, тихий і гарний парк-город, присвячений вшануванню памяті погиблих героїв у боротьбі за Італію, від часів Дж. Мацціния — 1831 р. — по сьогодня. Всі погиблі герої громадяни міста Равенни.

Зараз же безмпосередньо за містом стоїть уповитий тишиною парк. З дороги кількома східцями сходиться до цього парку. Головні його доріжки дбайливо рівненько прочищені, пісочком висипані. Обабіч ростуть високі, старі і молоді стрункі туї. Всі — розсаджені у рівній віддалі від себе. Але зауважуєте, що біля кожної туї стремить із землі середньої висоти рівно витесаний дрючок, а на ньому табличка. Приступаєте ближче й читаєте на табличці: імя і назвище, родився тоді то й там, погиб у бою тоді то і там. Зацікавлений прочитую кільканадцять оцих написів на табличках. І в міру читання мої груди виповняються зворушенням: народ, що отак любить своїх героїв, які згинули за батьківщину, й цю любов передає грядучим поколінням, — такий народ зуміє і в будучності станути в своїй обороні.

Спостерігаю, що по городі вештаються жінки, дівчата, а то й підростки. Кожне з них то зриває зівялі в літній посусі листки квітів на квітнику, що маленьким килимом стелиться біля кожної туї, то підливає цей квітник, то молодуще тую, то просто сидить собі на лавочці біля своєї туї. Кожна туя присвячена одному героєві. Її доглядає мати, жінка, сестра, та й дальша родина героя.

І прийшли мені на думку наші боєвища, і ті — що полягли на них.

Сонце, хилячись до заходу, пражило. Іноді війнув свіжий вітрець від моря й туї хитали своїми високими верхами. В повітрі пахла їхня густа зелень, у якій чувся посмак вічности!...

А в долині, в парку, при кінці головної доріжки, стояв мов символ мавзолей імператора Теодорика.

ЛИСТОПАДОВИЙ СПОМИН

Ділося це у Великій Україні 1918 року, по підписанні берестейського миру. Австрійські й німецькі війська в порозумінні з урядом України перейшли туди в Україну, як говорили, „в цілі успокоєння й прогнання большевиків з Великої України". Разом з австрійськими військами прийшли в Україну наші Українські Січові Стрільці, що були складовою частиною при австрійській армії.

Нашу сотню, що від січня до травня 1918 року була в Дрогобичі, стягнено теж у Велику Україну до матернього полку, що був розкинений по цілій подільській губернії. Колиж про це, що їдемо в Україну, довідалися наші стрільці, радости не було кінця. Поїзд, що ним їхала сотня, замаєно зеленню і цвітами, а на паровозі зпереду уміщено жовтоблакитний прапор. Цілу дорогу чути було веселі співи стрілецтва. Зо стації Вапнярка вирушила сотня походом теж із піснею на устах, попри подільські лани золотої пшениці, яка кругом хвилювала, наче безкрає море. Надвечір прийшли ми до містечка Мурафи, та тут не задержалися, лише за містом у чистому полі — заночували. Другого дня прийшли на визначене місце до Шаргороду. Примістили нас у мурах манастиря.

Стрільці дотепер мали на обід „грінзайґ" і кінське мясо, дві нетереблені бараболі, а на сніданя й вечерю чорну не солодку з дубової жолуді — каву. Хліб кукурудзяний, що його міряли менажкою, — одна менажка на десять стрільців. Тут в Україні все змінилося. Пшеничний білий хліб, щоденно смачна, часами й біла кава, належна порція — вже не кінського мяса. Подруге на військовий харч мало хто зо стрільців дивився, бо наші брати там за Збручем — люди щирі й добрі, а ще коли пізнали нас, що ми теж українці, як і вони, лише нас ділять кордони, то булиб нам душу дали.

Дуже припав нам до душі хоровий спів у манастирі і стрільці вже від четвертої години ранку сиділи в церкві і слухали його. Було саме в Зелені Свята — в часі відправи „Всеночної" — по благословенні пшениці, вина і елею йшло дванацять монахів, як дванацять апостолів, і ділили вино та проскурки між присутніх у церкві. Стрільці довго згадували про Зелені Свята.

Кожної неділі, чи свята, по відправі в церкві відбувалися в містечку великі торги. Пригадую такий момент. Іде дорогою старенький сідоглавий дідусь і приграває на балалайці, а біля нього також самі бабусі — пританцьовують. Питаємося, звідки вони? Сказали назву деревні, і що йдуть на „базар". — А як вам далеко звідсіль? — питаю. — Сорок верстов, — відповідають. Дідусь каже, що прийшов по „табачок" свойому синові. А бабусі, одна по сіль, а друга по „карасіну" і „спічки".

Наша сотня мала своє завдання, а саме: переводити по селах труси, т. зв. „дурхштрайфунґ-и" в цілому ямпольському і камянець-подільському повіті. А такі труси відбувалися ось так: Австрійська військова команда повідомляла „старосту", щось у ролі наших теперішніх солтисів, щоб визначеного дня в означеному місці, до визначеної години, зложили громадяни села всю зброю, що її привезли, чи принесли з фронту додому. В тому визначеному дні під село приходила наша сотня, за селом уставлена артилерія пустила кілька стрілен, що пролетіли понад селом, це для постраху, і люди почали звозити й приносити скорострілі, кріси, а теж і гармати, набої, револьвери і т. п. Нераз цілі гори наскидали цього добра, що його австрійська й німецька команда (влада) кудись вивозила. Коли вже проминула визначена година, сотня йшла в село, хата від хати мали Стрільці переводити труси за зброєю, ну і самогонкою, яку зараз, як знайшли, виливали.

В часі тих трусів наші Стрільці знали своє завдання і за це тамошні громадяни переконалися, що ми справдішні брати-українці, бо неодному з них ми врятували не лише майно, але й життя.

Прийшов листопад 1918 р. Він застав нас у Великій Україні. Прийшла урядова вістка, що Австрія розпалася. Все змінилося.

Небаром були ми вже в Галичині...

Іван Видрівський.

Степан Мусійчук.

СЛАВА ЛИСТОПАДУ

Гей, крівава й голосная наша славо!
Ви, стрілецькії могили у мураві,
По ярах й степах безмежних похилі хрести!
Хто ту славу може скрити, чим затьмити?
Де є сила та ворожа її вбити?
Ні, не вбе нас жадний ворог, з землі не змете.

Бо та слава наша, ясна як луч сонця,
Вона вмита в чистій крові з Стрільців серця,
Вона чиста і блискуча, як жемчугів цвіт.
Все нам ворог може взяти боротьбою,
Та не вкриє тих могил й хрестів ганьбою.
Листопаду Дні Вкраїні зродять новий світ.

· З ДНЯ ·

ПОГЛЯНЬМО ВЗАД.

Коли когось ґризе сумнів, чи він іде добрим шляхом, найкраще зробить, коли застановиться, кине оком узад, в думках пройде цілий шлях, і таким чином переконається, в котрім саме місці він зійшов із правильної дороги.

Польська приповідка про поляків говорить: „Мондри поляк по шкодзє!" Себто, що поляки набирають розуму щойно тоді, коли вже сталася шкода. Але це ще не найгірше. Бо бувають люди, які навіть по шкоді не набирають розуму і ту саму помилку повторяють багато разів.

СУМНІВИ В ПОЛІТИЦІ.

Саме в суспільного провідника теж родяться нераз сумніви, чи він ішов добрим шляхом, чи не зробив часом якої помилки. Нераз таке буває, що шлях, на який станув якийсь провідник і за собою повів маси, є тернистий. Він сам бачить це. Але в душі знає, що тернистими були також інші шляхи, які залишались до вибору. Всі шляхи нераз тернисті, а всетаки треба на один із них ступати. Бо суспільного життя стримати годі. Воно мусить плисти, немов ріка. Колиж хтось загородить його, то воно попливе понад греблю і влиється в якесь чуже русло.

Отож котримсь шляхом таки треба йти, хочби навіть він крив у собі певні небезпеки, розчарування і докори з боку інших.

ПРОЙДІМ НАШ ШЛЯХ.

Останній рік приніс українцям багато потрясень і розчарозань. Багато докорів плизе на адресу українських провідників, головно націоналістичних, мовляв, їх політика показалась невдалою, а шлях, вибраний ними, найгірший. Критикують у першу чергу ті, що самі робили мало, а від націоналістів очікували чуда. Критикують також ті, що вважають теперішню хвилину за відповідну, щоб із націоналістами розчислитися за інші порахунки. Ще ніколи передтим не називали певні „критики" націоналістів так нахабно, як тепер, та не закидали їм так розперезано „провокаторства", „чужо-агенгства" і т. п., не даючи при тім на це буквально ні одного конкретного доказу.

Під впливом цеї „критики", що в останніх місяцях прибрала форму ґенерального наступу, неодному українцеві може зробитися сумнів — невже націоналістичні провідники вибрали той шлях, що во всіх найгірший?

ДЕ ПОМИЛКИ?

Вернімся рік узад:

Гітлер викликав заворушення довкола Чехословаччини. Українці не були спричинниками цеї бурі, вона повстала їм понад головами. Зустрінувшися з нею, що вони мали робити? Сидіти тихо? Заявляти чеському бенешівському урядові повну льояльність? Чи може натискати на Прагу, щоб дала українцям ті автономні права, які вона давно обіцяла? Себто, робити те, що робили українські націоналісти?

Коли Словаччина, яка розділяє Карпатську Україну від Чехії, почала думати про самостійність, чи Карпатська Україна мала далі стояти при федерації з чехами, чи може мусіла під натиском вищих сил і собі думати про самостійність?

Коли Карпатська Україна, переконавшися, що мусить сама оборонятись перед мадярами, або їм піддаватись, почала зброїтись і, натрапивши на опір чеської армії, роззброїла її і себе тим узброїла, то добре вона поступила, чи зле? Як поступилиб, критики, якби їм хтось завернув час і поставив їх перед тою самою проблемою?

Коли чеські політики Гаха, Осуцький і словацькі Тісо, Сидор, мадярські Чакі, Імреді та інші звертались до Берліну з наміром щось виторгувати для своїх країв, то чи добре (або зле) поступив уряд Карпатської України, що робив те саме?

ЩО ТРЕБА БУЛО РОБИТИ?

Чи добре робили націоналісти, коли мали своїх представників у Парижі, Римі, Лондоні, Празі, Бріселі, Білгороді, Женеві, Відні, а також Берліні, чи недобре? Може краще булоб, колиб у Берліні вони представників не мали. Хай скажуть вирано ті, що критикують націоналістів, а тоді на будуче помилку можна буде направити.

Бо може представники в Берліні справді цілому українському рухові надали тавро „націзму". Та колиб так було, то чому подібне тавро не надають представництва в чужих краях, наприклад в Англії, Франції і т. п.? Також, чому інші народи, і то навіть до Німеччини неприхильні, мають своїх представників у такій державі, якою є Німечина?

ТРЕБА ЯСНОЇ ВІДПОВІДИ.

Критики, в першу чергу „Народня Воля", що їх очолює, повинні ясно відповісти на ці питання. Як сказано, ми ще раз переходимо вже пройдений шлях і безпристрасно шукаємо, де наші провідники завернули з дороги.

Отож критикам треба відповісти, що в даному моменті треба було робити. В котрих столицях треба було мати своїх представників, а в котрих не треба? Що, де та з ким треба було говорити? Як було опиратись на демократичні держави, коли вони самі українських політиків відтручали й тої опори дати не хотіли? Що було говорити в Парижі, коли Франція стояла в мілітарнім союзі з Советами? Що треба було говорити в Англії в пору, як вона шукала мілітарного союзу з Советами? Все це треба ясно розказати: де, як і що треба було робити, в котрім саме місці наші провідники зійшли з правильної дороги, чи непотрібно вїхали в яму.

Вкінці критики повинні відповісти ще й на таке питання: які то вороги української справи найбільше звязували наш рух з німцями й представляли нас тут в Америці „німецькими аґентами"? Бо тоді, зрозуміло, нам усім спільно прийдеться з ними звести рішучу боротьбу.

ПОМИЛКИ НАЦІОНАЛІСТІВ.

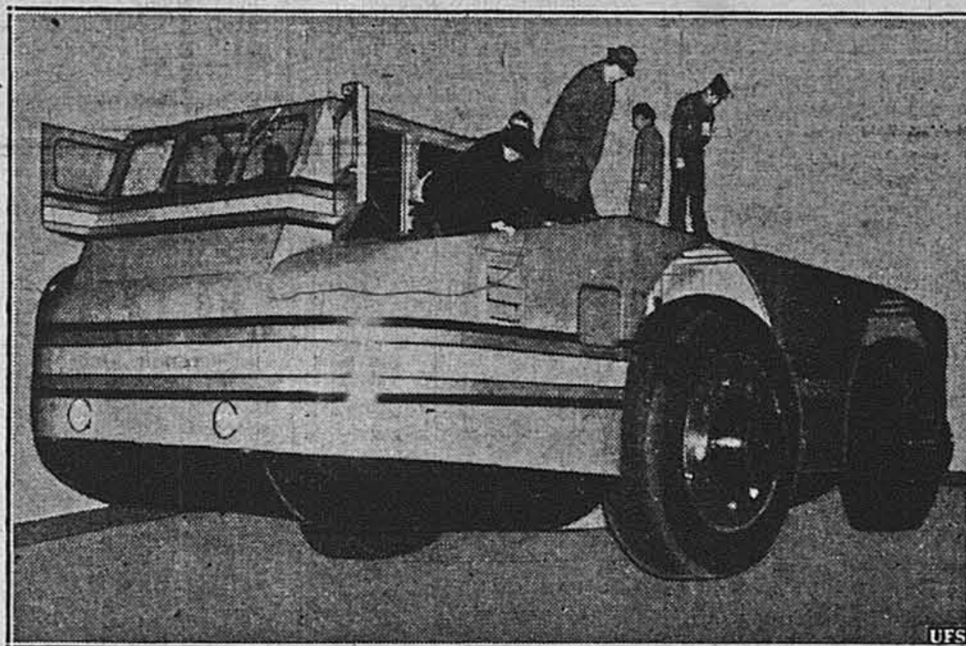
Щодо нас, то ми знаємо, в котрім місці деякі націоналістичні провідники, беручи їхню працю в заграничній політиці, робили помилки та зїздили з правильної дороги. Деякі, лиш деякі з них вірили, що отсе розпочалась доба „самовизначення народів" і що ту добу започаткували фашистівські держави, зокрема Гітлер. Проти тих помилок ми послідовно і ясно перестерігали. Перестерігали також проти деяких інших, внутрішніх помилок.

Та з другого боку ми ось тут стверджуємо, що точнісінько ту саму помилку, яку робили деякі націоналістичні провідники, числячи на фашизм, в засаді робила і робить „Народня Воля", коли в міжнародній політиці числить на абстрактні кличі „демократії, поступу і гуманности". Це та сама медаля, тільки друга її сторона. Це те саме духове наставлення, те саме числення на якусь абсткрактну засаду, яка, мовляв, запровадить справедливість на світі; те саме наївне числення, що, принявши в засаді чийсь суспільний устрій, ми вже тим його перехилимо на бік своєї справи.

Це самообман і ми викорінюємо його всюди, де він появляється. Історія всіх народів учить, що в заграничній політиці кожний нарід керується виключно себелюбними мотивами, а не високими засадами. Високі засади були все знаряддям у політиці, а не ціль політики. Тому кожний нарід і кожна держава часто змінляли свою політику й ішли раз туди, раз сюди. Ніхто не осуджував цього, ніхто не називав цього „пантеличенням", „відворотом", тільки зовсім природнім явищем.

Дивувались тому тільки політичні дітваки, які не розуміли причин тих змін, бо не розуміли динамічних струй, які керують історією.

ВІЗ ДЛЯ ПІДБІГУНОВИХ КРАЇВ.

Ось цей „Снов крузер" казав собі збудувати адмірал Бирд для своєї нової виправи на південний бігун. Підчас пересилки цього авта з Шікаґа до Бостону йому трапилася невеличка пригода. Він має 55 стіп довжини й важить 12 тон.

МАЛЮНКИ СОВЄТСЬКОГО ПОБУТУ

(Замісць веселого фейлетону).

Совєтський офіцир.

„Красная Звезда" в ч. 93. подає:

„Старший ляйтнант Ісаєв знущався над жінкою. Жінка не могла винести знущань і покинула його. Після розводу з жінкою Ісаєв поїхав у службову поїздку. Тут він познайомився з громадянкою С. і вже на другий день знайомства записався з нею в заґс-і, (себто одружився — наша прим.). Тому, що С. не бажала кидати праці, то зпочатку подруги жили окремо. У вільні від праці дні жінка їздила до Ісаєва в гості. Та скоро ці поїздки перемінилися для неї в муку. Як тільки вона приїжджала до міста, Ісаєв замикав її в кімнаті, забирав ключі й ішов пиячити.

Скоро Ісаєв познайомився з громадянкою О. Обманом він добився, що вона переїхала до нього на помешкання. А коли це сталося, він начав знущатися над нею. Потім Ісаєв викинув її з помешкання.

Все це кінчалося для Ісаєва без ніяких наслідків. А він не запереставав провокувати й далі подібні вчинки. До частини, де служив її брат красноармієць, приїхала громадянка З. Дівчина подобалася Ісаєву. Він довідався, де вона працює. І одного разу при виході з установи заявив він їй:

— Поїдьте зо мною!

Дівчина здивувалася й не погодилася на таку пропозицію. Після цього Ісаєв заявив начальникові установи, в якій працювала З., що він уповноважений арештувати її. Ісаєву повірили на слово.

Він посадив З. до потягу, домігся від кондуктора, щоб цей звільнив місце для „заарештованої" і привіз її до себе, на помешкання.

Здивувана дівчина все ще не розуміла, що з нею діється.

— Хто буде зо мною говорити? — запитала З.

Замісць відповіди Ісаєв витягнув зпід стола пляшку горівки, запропонував їй випити та почав переконувати її, щоб вона вийшла за нього замуж.

Обурена З. вибігла з помешкання й зголосила в команді про вчинки Ісаєва...

За один рік Ісаєв змінив 8 жінок. Він міняв їх так скоро, що не може навіть пригадати собі всіх їх назвищ. Жениться з одною, трохи поживе й виганяє з помешкання, а сам іде до штабу змінювати замітку в особистих документах — замісць „жонатий" на „вільний".

На кожноденні піянства, розуміється, Ісаєву бракувало грошей. Свій буджет він доповняв позичками в підчинених йому красноармійців. Таким способом набрав у красноармійців кількасот рублів, а платити довги зправила „забував".

Крім цього Ісаєв відзначився пяними галабурдами, що їх уладжував у ресторанах. Одного разу зробив скандал із касієркою. Другим разом збив із ніг офіціянтку. Третім разом зачав битися на двірці...

Стільки „Красная Звезда". Цікаво, в якій ще іншій европейській армії можна знайти подібних офіцирів...

Ярослав Кудрик.

ІДУТЬ СТРІЛЬЦІ, ПРОЙШЛИ СТРІЛЬЦІ

Ідуть стрільці. Мідь в обличчях..
А за ними срібний спів,
Перед ними, як дівчина,
Шлях раменами розвів...

На шоломах, що зо сталі,
Сперлась ритміка пісень,
Риплять паси біля крісів
І до такту дзвонить день...

Пройшли стрільці. Поза ними
Шлях лишився в туманах,
А по полі довго-довго —
Блудить спогад і луна...

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

НАНТІКОК, ПА.

Орґанізаційні збори.

В неділю, 22. жовтня ц. р., заходом відділів 29, 418 і 319 У. Н. С. відбулись у нас, в церковній салі, орґанізаційні збори, на котрих приявний орґанізатор п. В. Загаєвич у своїм тригодинним вичерпнім рефераті на основі цифр і незбитих фактів доказав, що нема кращої запомогової орґанізації понад нашого Батька Союзу. Орґанізатора В. Загаєвича представив о. Кузьмак. Потім забирали слово й висказувались найкраще про У. Н. Союз учит. Мельничук, Н. Салюк, І. Кузьмовський, Теодор Швантко, Іван Мощак і інші.

Зборами уміло проводив предс. відділу 29, С Грозьо, а англійською мовою секретарював молодий Мельничук. Хоч кілька місяців тому орґанізатор уже реферував у нашій околиці, то проте такі орґанізаційні реферати є радо витані частіше і вони повинні відбуватися що кілька місяців, а бодай що пів року. В цей спосіб не лише приєднається більше членів, особливо молоді, але ще багато причинимось до того, що утревалимо тих членів, що вже маємо, й вони краще виконуватимуть свої членські обовязки.

З реферату ми довідались дуже багато; довідались не лише про факти, які відносяться до самого Союзу, але також дістали цінні вказівки, як орґанізувати нових членів, головно молодь. Тому ми тепер переконані, що в нас не буде ні одної свідомої людини, що відтягаласяб від вступлення до У. Н. Союзу. А коли те саме станеться і по інших місцевостях, то тоді дійсно буде довершене те, що передбачав орґанізатор, а саме, що наш Союз зросте в стотисячну орґанізацію.

Н. Салюк,
секр. від. 29 У.Н.С. і писар загальних зборів.

Микола Голубець.

За Український Львів

(Епізоди боротьби XIII.—XVIII. в.).

(12

Поляки, знаючи, яку моральну силу й вартість має ставропигійська друкарня, рішила відібрати її з рук Ставропигії. Король Ян Казимир видав хорунжому Станиславові Студзінскому грамоту, якою передавав йому на власність друкарню Ставропигії. Маґістрат не полінувався зараз же таки наложити на друкарню секвестр. Львівські українці ахнули від несподіванки й переляку за своє тяжко придбане добро, але рук не опустили. Ударились до всіх можних цього світу й врешті решт вирвали друкарню з рук грабіжників, але самих тільки хабарів виплатили тоді 1,645 злотих. Не можучи знищити українців морально, нищать їх поляки матеріяльно. Впродовж кількох літ просто випорожнюють не тільки братські каси, але й кишені всіх львівських українців. В 1651 р. дали українці королеві 100 дукатів, у 1652 р. йому нових 50, тогож року королівське військо заграбало братству 800 злотих, в 1660 р. з приводу приїзду короля наложено на львівських українців податок 3,000 злотих, у 1662 р. забрано стільки на артилерію, а нарешті на війну з Москвою стягнуто з львівських українців 17,054 зл. контрибуції. Все це були суми, як на ті часи — велитенські й непосильні. Вони підкопували загальний добробут і нищили силу опору, з якою боролися львівські українці проти ворожих зазіхань. Де далі падає львівська Русь, а сили опускають її з хвилиною, коли на владичому престолі засів зразу тихий, а потім явний уніят, полечник короля Собіского — Йосиф Шумлянський. Нічого не поміг „вічний мир" (1686), заключений між Польщею й Москвою, яка, використовуючи нагоду, старалася патронувати православним під польським ярмом. Тогож таки року, в приявві царського посла, уладили вихованки езуїтської колеґії погром української братської школи, а зроблених шкід і віднесених ран не направив ані не загоїв королівський декрет, який на словах став в обороні українців.

Зрештою король Собіскі, який у справах унії йшов слідами Жигмонта III., заявив устами свойого повновласника у Львові (1694), що „хоч український нарід відзначається вірністю й хоробрістю, то тим не менше через свою віру не може бути допущений до вищих становищ по містах і містечках". І тому король, обіцюючи всі блага того світу тим, хто зрадить прадідну віру, закликав усіх українців прийняти унію.

Тепер уже становище було ясне. Не маґістрат, не місцеві „вшехполяки", але сам король, що ніби повинен був стати в обороні права й законности, сказав своє тверде слово. За зраду — добро й почести, без того — загибіль.

Не змінилися умови на краще й за наслідника Собіского, Августа II., який, правда, за хабар у сумі 2,081 зл. позатверджував деякі привілеї львівським українцям, а навіть „приказав" львівському маґістратові допустити двох українців до ради, але все те були тільки паперові розпорядки, яких ніхто не слухав.

Тимчасом Шумлянський приняв унію явно (1701). Ставропигія зібрала ще раз братчиків і, порішивши стояти при свойому „до послідного іздиханія", вислала своїх депутатів до Варшави. Але поки депутати добилися королівського послухання, Шумлянський напав з військом гетьмана Яблоновського на Успенську церкву й відправивши в ній уніятську службу, уставив у ній свій владичний престіл. Повідомлена про це братська депутація у Варшаві вимогла в короля кілька прихильних православію декретів, виборола собі незалежність від владики, який мусів уступити з Успенської церкви, але це вже не спинило загального упадку православія, що в тих часах було рівнозначне з українською національністю.

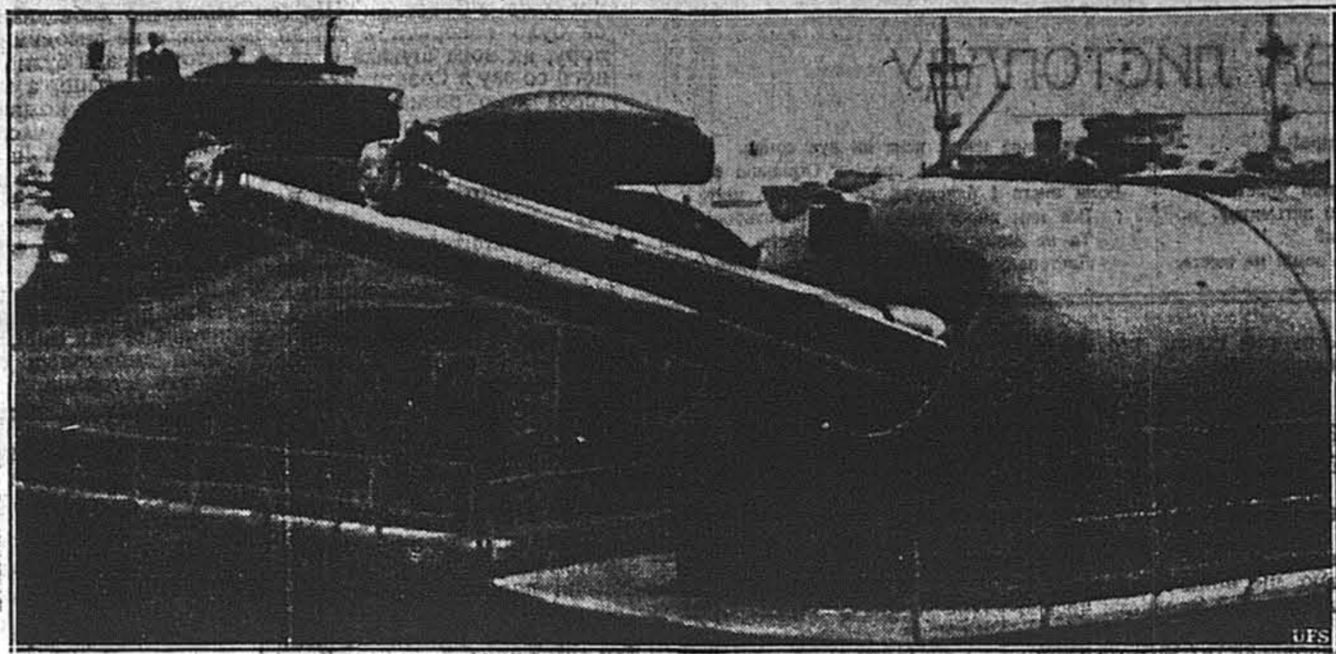
Те, чого не могли поляки доконати самі, доконали небаром при помочі шведів, що заняли Львів у 1704 р. Шведи, які зразу розграбили Львів, а потім наложили на місто контрибуцію, за намовою поляків здерли зо ставропигійського братства велитенську суму 120,000 злотих. Крім того для короля Лещиньского забрали поляки братству 10,000 талярів. Таким чином багате колись і горде братство втратило решту свойого майна, позбулося всіх засобів, якими дотепер оборонялося. Тепер уже наступали на братство не поляки — але їх орудля — Шумлянський.

(Далі буде).

Прапор борців міцніш тримай
Хто любить Волю, любі друзі,
І заповіт святий сповняй:
Не трать часу в даремній тузі
І не ридай, а здобувай!...

С. Черкасенко.

ВЕЛИКІ ГАРМАТИ НА ФРАНЦУЗЬКИХ ПІДВОДНИХ ЧОВНАХ.

ПЕРШІ БОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ З БОЛЬШЕВИКАМИ

(У двацятьліття подій).

По переході Збруча 16-го і 17-го липня 1919-го року Галицька Армія опинилася на Правобережжі, в районі Камянця на Поділлі, над Дністром і Смотричем.

По тяжких переживаннях і трудах у Галичині Галицька Армія мусіла якийсь час відпочити і переорганізуватися. Це і сталося з І. і ІІІ. Корпусом Г. Армії. ІІ-гий Корпус мусів без ніякого відпочинку ввійти відразу у бій з червоними.

В цьому моменті відбувся в Галицькій Армії деякий душевний перелім. В Армії по відвороті з Галичини залишився найкращий бойовий елемент. Треба йому було погодитися на втрату тіснішої батьківщини і треба було ділом підпомогти бойові зусилля наддніпрянських братів. Ці зусилля йшли проти червоних.

Зворот відбувся в Галицькій Армії без найменшого інциденту. Армія пішла з піснею в устах у бій з большевиками.

Вперед ішли бої в проскурівському районі, опісля за Бар і Жмеринку. Тут виступили вже перший раз і частини Галицької Армії. Та її більшість виступила аж з виступом 1-го і ІІІ-го Корпусу в районі Калинівки, Козятина, Хвастова і Василькова.

Бої на большевицькому фронті ріжнилися в досить великій мірі від боїв на західних фронтах. Галицька Армія привикла була, зовсім природньо, до правильного способу воювання на взір воювання б. австрійської армії. Та тут, на широких полях Наддніпрянщини, старий спосіб воювання не мав великого приміненння. Червоні воювали більше партизанкою. Нападали ненадійно, гуртом; підсувалися броне-поїздами, залізничими шляхами, або наїздили своєю червоною кіннотою — нераз і на запілля Армії.

Але похід Галицької Армії, тепер уже обєднаної з Дієвою Армією, під одним командуванням для одної спільної мети, для здобуття Києва — ішов назагал втертими методами вперед. Зате в большевиків зараз від першої хвилини наступу Галицької Армії настав переполох і душевне заломання. Большевики відчули від першої хвилини, що будуть переможені. І хоч гнали їх до боїв великими інтернаціональними громадами-відділами, в яких були представники ріжних — головно східних — народів, що говорли ріжними мовами, нічого їм не помогли; по першому зударі вони розбігалися й утікали, залишаючи позиції переможній Галицькій Армії.

Так пр. у бою під Калинівкою, в якому перший раз зударилася ІІ-га Коломийська Бригада з червоною армією, по невдачній большевицькій атаці броне-поїздом мусів ворог уступати негайно під стрільнами галицьких гармат та під натиском галицької піхоти.

Більший спротив стрінула Галицька Армія в Козятині і в Хвастові, на залізничій лінії до Києва. Тут треба було звести більші правильні бої за здобуття міст і залізничих двірців.

Ще більший спротив ставили большевики під Васильковом, де навіть змогли своєю переважаючою скількістю відперти на якийсь час Галицьку Армію з новоздобутих нею позицій. Під Васильковом тривали гострі бої з большевиками аж три дні. Вони покінчилися вкінці таки перемогою Галицької Армії, яка відтам пішла вже вільно під Київ.

Ще одна характеристична річ підчас цих перших боїв Галицької Армії з червоними: полону в большевиків не було! Про полон ніхто з Галицької Армії і не думав, а що знав, що його нема, а попасти в руки ворогів, значить згинути, отже вояк Галицької Армії боровся мужньо, до загину!

Вкінці — реакція населення Східньої України на бої Галицької Армії з большевиками! Це населення витало всюди радо Галицьку Армію, дякувало їй за визволення з-під большевицького ярма! Таке ставлення українських мас до Галицької Армії тільки ще більше додавало їй духа, сили і відваги.

Хвилини перших боїв Галицької Армії з большевиками тому саме 20 літ, належать до найкращих, до найвеличніших і геройських подвигів нашого недавньо-минулого.

Е. Олександрівський.

30 ДНІВ У ПОВІТРІ

Клайд Шліпер і Вес Карол, що літали без перестанку 726 годин, щоб добитися світового осягу в довжині лету, осіли щасливо в Лонг Біч, Каліфорнія, і зараз пішли спати. Вони осіли на Морськім Стадіюмі в приявності 50,000 видців. Обслуга летовища знесла їх з літака. Лікарські оглядини не виказали ніяких шкідливих наслідків для їх здоровля.

СПЕКА В КАЛІФОРНІЇ

У понеділок мав Лос Анджелес один з найгарячіших днів жовтня в своїй історії. Температура досягнула 99 ступнів Фаренгайта.

Раз у 1933. році температура дійшла була тут до 10, а в 1885. році до 102 ступнів.

РОЗСИЛАЄ ПРАПОРИ

Долорес Вен Сейнт, 12-літня школярка, що від якогось часу взялася розсилати всім знайомим американські прапори, стала вже висилати їх і до Европи. Між першими нагородженими нею є англійський король, Гітлер і Мусоліні.

НЕВВАЖНЕ СВЯТКУВАННЯ

Підчас святкування американського свята „Галовін" в клюбі хлопців на 16. вул. в Ню Йорку занявся костюм на Леонарді Фарлію, працівнику бюра суспільної опіки; треба було відставити його до шпиталю, де лікарі признали його стан поважним.

ЗАВОРУШЕННЯ НА ПІДЗЕМНІЙ ЗАЛІЗНИЦІ

Коли в понеділок рано наступила на підземній залізниці системи „Ай-Ар-Ті" задержка руху через коротке зіпняття, на стації на 135. вулиці на Ленокс Ев. прийшло серед ждучої публики до бурливих сцен. Коли задержка тривала понад годину, обурення публики дійшло до того, що заряд стації викликав поліцію, щоб успокоїти бурливу юрбу. Рух почався по упливі двох годин.

УВАГА! НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
З НАГОДИ ПОСВЯЧЕННЯ ВІДНОВЛЕНОЇ ПРАВ. ЦЕРКВИ СВ. ТРОЙЦІ,
345 East 4th Street, New York City
відбудеться
ВЕЛИКЕ ЦЕРКОВНЕ СВЯТО
В НЕДІЛЮ, 5. ЛИСТОПАДУ (NOVEMBER 5, 1939)

Посвячення і Архієрейську Службу Божу доверши́ть Високопреосвященний БОГДАН, епископ Української Православної Церкви в Америці й Канаді, при участи дооколичного духовенства.

ПРОГРАМА СВЯТА: СУБОТА, 4. листопаду (November 4), в годині 7:30 ввечір, Соборна Вечірня, Проповідь і Свята Сповідь. — НЕДІЛЯ, 5. листопаду (November 5), в 10. годині рано Посвячення Церкви; в 10:30 Архієрейська Служба Божа і Проповідь. В 1. годині пополудні спільний обід і промови (буде багато визначних гостей).

На це Торжество маємо честь запросити Товариства, Братства, Сестрицтва і поодиноких громадян до численної участи. — Комітет.

ЧОМУ НЕ ВИКОРИСТАЛИ СЛАБОСТИ?

ПАРИЖ. — Знавці кажуть, що Німеччина таки не була як слід приготована до війни на заході. Вона навіть щойно тепер докінчує Лінію Зігфріда. Супроти того звичайні люди питають: чогож аліянти не зачали відразу битись і не використали догідної для них ситуації.

„ЗО СТРАХУ ПЕРЕД БІЛЬШІСТЮ"

У стейтовім суді в Ілінойсі розглядали недавно тому питання важности одного тестаменту, на основі котрого університет Нортвестерн мав дістати запис у сумі 70,000 долярів. Присяжні судді видали такий осуд, що на його основі суддя уневажнив запис. Адвокат університету віднісся потім до присяжних суддів з допитами. Коли спитався пані Меріфілд, вона заявила, що не хотіла такого осуду. „Чиж ви не підписали його?" — спитався адвокат. „Так, я підписала, але я не повинна була підписати". І вона призналася, що хотіла голосувати інакше, але зо страху перед більшістю голосувала зо всіми.

УМЕРЛА, ДІСТАВШИ ПЕРШЕ ЗАНЯТТЯ

Да Стемфорду, в стейті Конетикот, приїхала з Вествуду, Ню Джерзі, 20-літня дівчина Джін Вен Дюсен, щоб обняти там свою першу посаду. Наняла мешкання й пішла спати. На другий день її господиня не могла її добудитися. Візвано лікаря й цей ствердив смерть від удару серця. Лікар догадується, що перше заняття так дівчину розбурхало, що її слабе серце не видержало.

НАПРУЖЕННЯ НА ТЛІ МОЛОЧАРСЬКОГО СТРАЙКУ

Фармери в повіті Адисон, у стейті Вермонт, стережуть троки з молоком перед страйкуючими шоферами. Фармери узброїлися в рушниці, револьвери й залізні рури.

БОРОТЬБА ЗО СПЕКУЛЯНТАМИ.

Згідно з розпорядженням федерального уряду Бразилії компетентні власті кожного стейту мають перевести перепис запасів продуктів першої необхідности, домашніх тварин, сирівців і т. п.

У Парані перепис уже зачався. В кожній мунісипії зорганізовано комісію, що має перевести негайно перепис на своїй території, а пізніше подавати що 15 днів звідомлення про стан припасів.

Як останні вісті подають, в мун. Понта Ґроса перепис уже переведено.

Не вважаючи на остереження, ціни на продукти вже пішли вгору.

Купці, що хотять скористати з нагоди та легким способом збогатитися, будуть процесовані.

ОРИГІНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД СТУДЕНТА З ОКСФОРДУ.

Один оксфордський студент заложився з товаришами, що з 15 шилінґами, не користуючись грошевою допомогою ані приятелів, ані свояків, добереться до Парижа і звідсіль у таких самих умовинах вернеться в Лондон. Уже на першому етапі дороги йому пощастило. Його підвіз добрий шмат дороги якийсь автомобіліст. Добившися щасливо над море, студент за 12 і пів шилінґа викупив білет на пароплав до Франції, так, що із півтретя шилінґа пустився пішки до Парижа. Довго мандрував нещасний бродяга, ноги покалічив і хотів уже зірвати заклад, та ось знову прийшла йому поміч: якийсь військовий змилувався над бідолахою і підвіз його своїм самоходом, а вдома прохарчував та ще й дав заробити трохи грошей. По кількох днях студент щасливо добрив до Парижа, звідкіля задумує таким самим способом вернутися в Анґлію.

МОРЕ ЗАЛИЛО 18 КВ. КМ. УПРАВНИХ ПІЛЬ.

З Копенгаґену повідомляють, що внаслідок довготривалих дощів і вихру вилило море на північнім побережжі Ютляндії. Вода залила на простороні 18 кв. км. управні поля. Жертв у людях не було.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(6)

Дарно пильно слідкував за Тарзаном, коли той нюхав повітря. Вкінці Тарзан заговорив: „Десь у сусідстві мусить бути джерельна вода". Француз засміявся вдоволено: „Ми так довго разом мандруємо по нетрах, а все я не трачу до вас пошани за ваші чуйні змисли, що нагадують звірячі"...

Фанцуз при тім слові зупинився. Бо здавалось йому, що словом „звірячі" він образив Тарзана. Але Тарзан собі засміявсь і завважив: „Так, звірячі змисли. З уродження, відчування і думання я чоловік. Але щодо моїх змислів то я звір. Та колиб я не міг поборювати звірів їхніми прикметами, я сам пропав би".

Тепер подув легкий вітрець і зупинив Тарзана в його розмові. Втягнувши кілька разів повітря в ніздря, Тарзан заговорив: „Дим! А це значить люди, мій приятелю. Ті люди розклали вогонь біля джерела, яке я занюхав, поки вони розклали вогонь. До того додам, що ті люди білі, бо чорних я теж нюхом пізнав би".

Француз із подивом дивився на Тарзана, що так чуло відкривав усі таємниці нетрів. Немов щоб збільшити його здивування, Тарзан насторожив вуха. Якісь невиразні голоси доходили до них. Та з тих голосів Тарзан вичитав: „Це лев і леопард, що знайшли якусь жертву. Дуже можливо, що ця жертва це люди біля джерела, що розклали вогонь".

